

JOAN F. MIRA

*“Jo vinc d’abans
i aprofite el
temps d’abans,
la petita cultura
d’abans que ara
pareix vasta
instrucció erudita.
I també és evident
que amb aquesta
petita cultura,
ni amb poemes
ni amb novel·les
ni amb concerts
ni amb pintures,
no es canvia la marxa
del món, ni tan sols
del petit món pròxim.
Jo, quan vull
canviar el món,
em presente
a unes eleccions,
o almenys vote
quan toca
i a qui toca”*

Erudició

He criat una mala fama, i no sé com llevar-me-la de damunt. Resulta ser que, en els meus papers escrits, hi ha gent que hi troba una presència regular d’aquella cosa no clarament definible que es diu “erudició”. El diccionari de l’IEC defineix així la funesta paraula: “Resultat d’una vasta instrucció, especialment en literatura, història o criticisme; coneixença vasta dels documents relatius a una ciència.” Molt bé, deu ser això, tot i que jo no veig clar quina pot ser la vasta instrucció en “criticisme”. En el meu cas, per anar aclarint el tema, em reconec totalment privat de coneixences vastes en els documents relatius a una ciència, tot i que tampoc veig què vol dir: qui posseeix aquesta coneixença, posem per cas, en la ciència bioquímica o en la ciència geològica, pot ser considerat un erudit? Per si de cas, com sol passar, el nostre diccionari desvarieja una miqueta, n’he consultat alguns de llengües romàniques pròximes, començant pel de la Real Academia Española, que m’inspira (vostès dispensen) un altíssim respecte. “Instrucción en varias ciencias, artes y otras materias”, diu l’autoritat de Madrid, i afegeix, curiosament: “Amplio conocimiento de los documentos relativos a una ciencia o arte” (no és agosarat imaginar qui ha copiat de qui). També afegeix, i és un descans, una tercera possibilitat: “Lectura varia, docta y bien aprovechada.” El meu vell i estimat Zingarelli és més modest i més vague, i només parla de l’ampli coneixement de disciplines variades, mentre que el Larousse limita la idea al “savoir approfondi dans un domaine de connaissances”, o siga a la qualitat de bon especialista. Ja veuen, doncs, si és fàcil fer una mica d’impresió erudita, només tirant mà dels diccionaris de casa (en tinc més, però no emboliquem la troca). Jo, però, fora de reconèixer el vici de la lectura, no em veig en cap de les definicions, què volen que els diga. Si no és que entenem la “instrucció”, o fins i tot la “vasta instrucció”, com una simple cultura general. I ací és on es complica la qüestió: què és, ara mateix, una “cultura general”? Doncs, no ho sé. Abans era allò que aprenies en els set cursos del batxillerat, que efectivament eren “ciències, arts i altres matèries”, i els set anys de llatí, i la història i la literatura amb noms i dades abundants, i les ciències naturals on ensenyaven que *Solanum tuberosum* és la planta de la patata, i altres informacions igualment substancials, com ara l’art del sil·logisme.

És el cas, però, que anant pel món (i més els darrers mesos, amb motiu d’un cert purgatori per on m’ha tocat passar), més d’una persona m’ha dit (i alguna ha escrit, en aquest setmanari) que en l’última novel·la meua, i potser en altres llibres, hi ha molta erudició. No, senyora, que he contestat sempre: hi ha sobretot la cultura de batxillerat antic, a més d’alguna referència a llibres ben coneguts i a alguna peça, com la cèlebre ària d’Orfeo, que pot sentir ben sovint qui escolta música clàssica a la ràdio. Deu ser veritat, doncs, que a mi mateix (i per tant als meus lectors més joves), del temps de la meua infància no em separa “un lapse biogràfic sinó una mutació històrica”, com em recorda agudament Alcía Toledo (Déu li ho perdonarà tot: cap problema). A mi se’m fa bastant trist, però és del tot inevitable: la mutació s’ha consumat, doncs, i jo vinc d’abans i aprofite el temps d’abans, la petita cultura d’abans que ara pareix vasta instrucció erudita. I també és evident que amb aquesta petita cultura, ni amb poemes ni amb novel·les ni amb concerts ni amb pintures, no es canvia la marxa del món, ni tan sols del petit món pròxim. Jo, quan vull canviar el món, em presente a unes eleccions, o almenys vote quan toca i a qui toca. Ja que no puc canviar la vida de la gent, ni el món ni res, almenys que canvie una miqueta el meu país, i que canvie com a mi m’agradaria, si pot ser: que no siga tan espanyol i que no siga tan de dreta. *Quousque tandem abutere, Catilina, patientia nostra*: però el llatí del meu batxillerat és irrecuperable.